

15 Ceapacháin Foirne i nGailearaí Náisiúnta na hÉireann

- 15.1** Faoi na hAchtanna Leithreasa, cuirtear deontas bliantúil ar fáil do Ghailearaí Náisiúnta na hÉireann ar mhaithe le tuarastail agus speansais. Tugtar ceadú agus údarú na Dála maidir leis an gcaiteachas seo sna hAchtanna Leithreasa bliantúla. Sa bhreis air sin, éilítear ar Ghailearaí Náisiúnta na hÉireann ceadú na Roinne Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe a fháil agus comhaltaí foirne nua á n-earcú. Is mír rithábhachtach í cead foirmiúil a fháil maidir le caiteachas vótáilte den nós imeachta bainistíochta agus rialú caiteachais phoiblí.
- 15.2** Feidhmíonn an Gailearaí faoi chóras rialachais agus bainistíochta a ceadáíodh roimhe seo faoi théarmaí Acht Gailearaí Náisiúnta na hÉireann 1854. Leasaíodh an tAcht ó am go ham chun foráil a dhéanamh do riachtanais breise. Faoi Acht 1854, áirítear ar ról an Chomhlachta Rialachais ceapacháin fostaithe "faoi réir na rialachán agus na gcoinníollacha sin a mheasann siad (an Comhlacht Rialachais) a bheith cuí".

Ceapachán an Stiúrthóra

- 15.3** I ndeireadh 2010, bunaíodh an riachtanas chun Stiúrthóir Gailearaí nua a cheapadh.
- 15.4** Tá sé d'fhreagracht ar Bhord Gobharnóirí agus Caomhnóirí Gailearaí Náisiúnta na hÉireann Stiúrthóir a cheapadh. Ní bhíonn baint ag an mbord le hearcú comhaltaí foirne eile. Tráth ceapacháin an Stiúrthóra, cheap an Bord comhaltaí ar an gCoiste Tóraíochta agus Roghnaithe arna bhainistiú faoi choimirce na Seirbhíse um Cheapacháin Phoiblí (PAS). Ar an gCoiste bhí ainmní de chuid na Roinne Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta mar aon le cathaoirleach neamhspleách.
- 15.5** In Eanáir 2011, cheadaigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe¹ Stiúrthóir nua a cheapadh. Bhí siad seo a leanas ar roinnt de na coinníollacha sonraithe a bhí sa chead sin
- ba chóir go líonfaí an post ag leibhéal an Phríomhoifigigh ag an grád níos airde, gan breisiúcháin ar bith ar bhonn chonradh ar théarma seasta cúig bliana
 - ba chóir go mbeadh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe sásta leis an dréachtchonradh fostaíochta
 - ba chóir leas a bhaint as seirbhísí PAS in earcú an Stiúrthóra.
- 15.6** Reáchtáil PAS comórtas oscailte in Aibreán 2011. Fógraíodh an post sna meáin idirnáisiúnta cuí. San áireamh i leabhrán a cuireadh ar fáil mar eolas do na hiarrthóirí bhí sonraí ar an bpost agus leagadh amach na téarmaí agus coinníollacha fostaíochta. Bhí na sonraí tuarastail ag teacht leis na coinníollacha a leagadh amach sa cheadú. Tá scála an tuarastail leagtha amach i bhFíor 15.1. Níor cuireadh aon eolas ar fáil maidir le speansais aistrithe.

¹ Rinneadh feidhmeanna maidir le ceapacháin foirne agus cead tuarastail a bhí faoin Roinn Airgeadais roimhe seo a aistriú chuig an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe nuair a bunaíodh an roinn sin i Meitheamh 2011.

**Fíor 15.1 Scála tuarastail — Priomhoifigeach ar ghrád
níos airde, le héifeacht ón 1 Eanáir 2010**

Scála	Tuarastal
Pointe 1	€85,957
Pointe 2	€89,399
Pointe 3	€92,853
Pointe 4	€96,295
Pointe 5	€99,236
Seirbhís fhada 1	€102,335
Seirbhís fhada 2	€105,429

Foinse: An Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe

- 15.7** Tar éis phróiseas agallaimh, rinne an Coiste moladh chuig an mBord, agus mar thoradh air sin ceadáíodh tairiscint ceapacháin.
- 15.8** Tar éis idirbheartaíochtaí idir an Gailearaí, an Roinn Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta agus an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, ceadáíodh Stiúrthóir a cheapadh ar thuarastal ag tosú ag an gcúigiú pointe ar an scála. Mar sin féin, bhí an ceadú faoi réir na nithe seo a leanas go sonrach
- Ní bheidh aon tairbhí breise ann, in airgead tirim ná comhchineál, iníoctha seachas speansais aistrithe réasúnacha a bhaineann le hathlonnú in Éirinn i.e. ní bheidh gradam maidir le feidhmíochta ar fáil ná carr cuideachta, etc.
 - Ní íocfar aon speansais aistrithe eile as athlonnú chuig áit éigin eile tráth éaga an chonartha.
- 15.9** I Samhain 2011, rinneadh tairiscint d'iarrthóir thar lear ina raibh an ráta pá ceadaithe agus mar chuid den tairiscint d'íocfaí speansais deimhnithe réasúnacha dá mba rud é go dtabhófaí na speansais sin le linn athlonnaithe go hÉirinn.
- 15.10** Sa bhreis ar an ráta pá ceadaithe, fuair an Stiúrthóir nua íocaíocht bhreise in 2012 de €40,000, glan ó cháin agus ó Árachas Sóisialach Pá-Choibhneasa maidir le speansais aistrithe. Íocadh an íocaíocht seo as foinsí neamh-Státhchiste a bhí ar fáil don Ghailearaí, agus ní as an Vóta.
- 15.11** As an €40,000 a íocadh maidir le speansais aistrithe, fuarthas dearbháin tacaíochta arb ionann iad agus suas le €3,700 go dtí seo. Tar éis comhairle cánach, chomhlánaigh an Gailearaí an mhír neamhdheimhnithe den íocaíocht speansais go dtí €87,454 chun críocha cánach, agus íocadh an costas comhlán as acmhainní neamh-Státhchiste an Ghailearaí.
- 15.12** Phléigh Coiste Iniúchta agus Riosca an Ghailearaí na saincheisteanna conarthacha maidir le ceapachán Stiúrthóra nua agus mhol sé go dtabharfadh Bord an Ghailearaí cead foirmiúil maidir le cistí an Ghailearaí féin a úsáid chun 'costais neamhtuarastail' a chomhlíonadh de réir mar is gá.

Tuairimí Chathaoirleach an Bhoird

- 15.13** Luaigh Cathaoirleach an Bhoird gur cheadaigh an ceadú, speansais athlonnaithe réasúnacha a íoc, a d'fhéadfaí, i dtuairim an Bhoird, a shainmhíniú go cuí sa chás seo mar an leibhéal íocaíochta speansas nach gcuirfeadh isteach ó thaobh airgeadais de ar iarrthóir ó thar lear a rachadh i mbun poist in Éirinn i gcomparáid le duine a bheadh ina gcónaí in Éirinn cheana féin. Luaigh an Cathaoirleach freisin go raibh sé d'oibleagáid ar an mBord a chinneadh cad a bheadh 'réasúnach' ó thaobh speansas athlonnaithe de ar iarrthóir a bheadh ag dul i mbun poist agus ag athlonnú ó thar lear. Bheadh drogall ar dhuine proifisiúnta sinsearach i lár a g(h)airme a t(h)eaghlach a athlonnú mar gheall ar nádúr an mhargaidh maoiné in Éirinn mar aon leis an gcóras baincéireachta mífheidhmiúil. Bhí seo mar bhréis ar an bhfíric gur tréimhse cúig bliana agus sin amháin a bhí sa chonradh. Ba é an réiteach a bhí ann ná a aithint go mbeadh an t-athlonnú leanúnach ar feadh cúig bliana agus go mbeadh gá freastail ar na speansais taistil chun an sprioc a bhaint amach, is é sin nach mbeadh iarrthóir ó thar lear 'níos measa as ó thaobh airgeadais de dá rachadh sé/sí i mbun poist in Éirinn i gcomparáid le duine a bheadh ina gcónaí in Éirinn cheana féin'. Dúirt sí freisin go mbeadh feidhmiú an t-socraithe seo maidir le speansais athlonnaithe faoi réir iniúchta bliantúil de chuid iniúcháir inmheánach an Ghailearaí. Rinneadh an chéad iniúchadh de na hiniúchtaí seo, a clúdaigh na chéad cúpla mí tar éis an cheapacháin, i Meán Fómhair 2012 agus tá an ceann eile le déanamh sna mionna amach romhainn. Is é cuspóir an Ghailearaí ná go gcinnteoidh na hiniúchtaí seo go mbeidh na speansais a bhaineann le bheith ag taisteal ó thar lear deimhnithe go hiomlán.

Conclúid

- 15.14** Níor chomhlíon na híocaíochtaí arna gceadú ag an mBord an ceadú a d'eisigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.

Conarthaí Tréimhse Éiginnte a Bhronnadh ar Fhoireann an Ghailearaí

- 15.15** D'earcaigh an Gailearaí 30 comhalta foirne mar Fhreastalaithe Slándála ar bhonn conartha nuair a osclaíodh sciathán nua na Mílaoise de chuid an Ghailearaí in 2002. Fostaíodh na comhaltaí foirne seo ar fad ar chonarthaí téarma seasta/sainchuspóra, de réir an cheadaithe arna forordú ag an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe. I rith na tréimhse 2002-2011, fuair an Gailearaí cead chun roinnt de na comhaltaí foirne seo a earcú go buan. Mar thoradh air sin, bhí 15 comhalta foirne ar chonarthaí téarma seasta/sainchuspóra a chuaigh in éag sa tréimhse idir Iúil go Meán Fómhair 2011. Fágadh iomarcach na comhaltaí foirne a bhí i gceist.
- 15.16** Rinne seisear de na comhaltaí foirne seo éilimh ar 'chonarthaí tréimhse éiginnte' faoi théarmaí an Achta um Chosaint Fostaithe (FTW) 2003.¹

¹ Sainmhínítear na forálacha reachtúla maidir le conarthaí den sórt seo i bhFíor 15.2.

- 15.17** Bhí na comhaltaí foirne seo fostaithe ag an nGailearaí Náisiúnta ar shraith ceithre conradh ar thréimhse seasta i gcomhair fostaíochta idir Eanáir 2002 agus Meán Fómhair 2011. Luaigh an chéad chonradh fostaíochta (Eanáir 2002 – Meitheamh 2005) gurbh é “aidhm shonrach an chonartha seo ná go mbeidh tú fostaithe chun an Bailiúchán Náisiúnta ag an nGailearaí Náisiúnta a chosaint le Sciathán na Mílaoise san áireamh, ar bhonn sealadach go dtí go gcuirfear tús leis an athchóiriú ar fhoirgnimh stairiúla an Ghailearaí Náisiúnta faoi Phlean Forbartha an Ghailearaí. Nuair a tharlaíonn sin, beidh deireadh leis an gcríoch sonrach thíos agus dá réir sin beidh deireadh le d'fhostaíocht de réir Fhoráil 2. Ní féidir a mheas cén uair a bheidh deireadh le críoch shonrach an chonartha ach ní leanfaidh d'fhostaíocht, i gcás ar bith, thar an 30 Meitheamh 2005 agus dá bhrí sin tá tú ag glacadh leis an tairiscint fostaíochta seo ar an tuiscint dian go bhfuil nádúr do chuid fostaíochta sealadach”.

Fíor 15.2 Conradh Tréimhse Éiginnte

Is conradh fostaíochta é conradh ar théarma seasta ina gcuirtear dáta deiridh an chonartha in iúl ón tús. Is conradh fostaíochta é conradh sainchuspóra a mbíonn deireadh leis nuair a tharlaíonn imeacht sonrach nó nuair a bhíonn deireadh le críoch sonrach.

Baintear úsáid as an téarma 'conradh tréimhse éiginnte' (CID) go ginearálta le cur síos a dhéanamh ar chonradh fostaíochta a mhair (nó a bhfuil sé i gceist go mairfeadh sé) ar feadh níos mó ná 52 seachtain as a chéile. Tagann an téarma CID ón Acht um Chosaint Fostaithe (Obair Téarma Shocraithe) 2003. Cuireann an tAcht seo cosc ar úsáid leanúnach a bhaint as conarthaí ar théarma seasta agus déanann sé foráil go bhfuil an fostaí i dteideal CID tráth a bheidh sé/sí ar chonarthaí ar théarma seasta ar feadh níos mó ná ceithre bliana, seachas sa chás go mbíonn fírinniú oibiachtúil ann an fostaí a choinneáil ar chonarthaí ar théarma seasta.

Luann fo-alt 9(3) den Acht um Chosaint Fostaithe (Obair Téarma Shocraithe) 2003, "sa chás go n-airbheartaíonn tréimhse ar bith de chuid chonradh ar théarma seasta [fo-alt 9(1) nó 9(2)] a sháru, ní bheidh éifeacht ar bith ag an tréimhse agus breithneofar an conradh lena mbaineann mar chonradh tréimhse éiginnte."

Léiríonn fo-alt 9(1) nuair a chríochnaíonn fostaí ar chonradh téarma seasta an tríú bliain d'fhostaíocht leanúnach le fostóir, d'fheadfadh an fostóir sin an conradh ar théarma seasta a athnuachan uair amháin agus sin amháin agus beidh athnuachan den sórt sin ar théarma seasta ar feadh téarma nach faide ná bliain amháin.

Léirigh fo-alt 9(2) sa chás go mbíonn fostaí ar théarma seasta fostaithe ar dhá chonradh ar théarma seasta leanúnach, ní bheidh tréimhse comhiomlán na gconarthaí níos faide ná ceithre bliana.

Déantar cur síos ar fhorais oibiachtúla in Alt 7(1) sna téarmaí seo a leanas. "Ní bhreathnófar ar fhoras mar fhoras oibiachtúil...ach amháin sa chás go mbeidh sin bunaithe ar bhreithnithe seachas stádas an fhostaithe a bheidh i gceist mar fhostaí ar théarma seasta agus an déileáil is lú fabhar a bhaineann leis sin ó thaobh an fhostaithe sin (d'fheadfadh go mbeadh athnuachan ar chonradh fosaithe ar théarma seasta ar mhaithe le téarma seasta eile san áireamh leis an déileáil sin) chun na críocha sprioc dlisteanach a bhaint amach don fhostóir agus go mbeidh déileáil den sórt sin cuí agus riachtanach don chríoch sin."

- 15.18** Bhí foclaíocht beagnach mar a chéile sa dara conradh (Meitheamh 2005 go Márta 2011) agus bhí na focail sonracha seo a leanas ann "Tiocfaidh deireadh le d'fhostaíocht go huathoibríoch gan ceart ar bith fógra a tharscaoileadh tráth tús an t-athchóirithe." I rith na tréimhse seo, bhí an Gailearaí ag feitheamh ar chead chun dul ar aghaidh lena máistirphlean forbartha. Mar chuid den phlean, samhlaíodh go ndúnfaí codanna den Ghailearaí ar feadh tréimhsí fada, agus dá bhrí sin, bheadh riachtanas níos lú ann d'Fhreastalaithe Slándála.
- 15.19** Cuireadh tús le hathchóiriú ar an nGailearaí i Sciathán Dargan i Márta 2011. Mar sin féin, bhí na hoibreacha athchóirithe ar bun ar bhonn céimnithe agus dá bhrí sin, bhí seirbhísí na foirne seo de dhíth ar feadh tréimhse gearr breise, ag feitheamh ar thosú an t-athchóirithe i gcodanna eile den Ghailearaí.
- 15.20** Bronnadh dhá chonradh eile chun an tréimhse idir Márta go Meitheamh agus Meitheamh go Meán Fómhair 2011 a chlúdach.
- 15.21** Ó Márta 2009, bhí an Gailearaí i mbun pléití rialta leis an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe maidir le comhaltaí foirne freastalaithe breise a fhostú go buan mar gheall ar dheachmaíocht nádúrtha.
- 15.22** Luaigh an Gailearaí gur lorgaíodh comhairle dlí ag gach céim den athchóiriú agus le linn na hathnuachana conartha a thosaigh in 2002 agus a chríochnaigh in 2012, agus cloíodh go beacht leis an gcomhairle ar fad a fuarthas. Le linn na tréimhse, mhol an chuideachta dlí, cé go raibh an reachtaíocht nua go leor agus nár cuireadh tríd na cúirteanna í go fóill, go raibh cás láidir ag an nGailearaí agus gur dóigh go mbeadh an Gailearaí in ann é féin a chosaint go rathúil in aghaidh éileamh ar bith.

Éisteacht na Cúirte Oibreachais

- 15.23** Ó mhí Iúil 2011 ar aghaidh, rinne seisear comhalta foirne don Choimisinéir um Chearta gearáin maidir le cearta fostaíochta. Bhí gach toradh éagsúil óna chéile ach rinne na seisear comhalta foirne cinntí an Choimisinéara um Chearta a achomharc chuig an gCúirt Oibreachais i Nollaig 2011. Éisteadh na cásanna i rith an tsamhraidh in 2012.
- 15.24** I ndáil leis na chéad trí chás a éisteadh, chinn an Chúirt i Meán Fómhair 2012 na nithe seo a leanas
- ní raibh críoch shonrach an chonartha fostaíochta a leagadh síos i Meitheamh 2005 dlisteanach ar fhorais oibiachtúla (laistigh de shainmhíniú Alt 7(1) den Acht) agus breithníodh é mar chonradh tréimhse éiginnte.
 - ní raibh an conradh fostaíochta ar théarma seasta a tairgeadh i Meitheamh 2011 dlisteanach ar fhorais oibiachtúla agus breithníodh é mar chonradh tréimhse éiginnte
 - ní raibh an Gailearaí in ann a mhaígh nár chomhlíon na conarthaí 'riachtanas seasta agus buan' don Ghailearaí.
- 15.25** D'ordaigh an Chúirt don Ghailearaí
- na comhaltaí foirne a fhostú arís le héifeacht ó dháta éaga na fostaíochta
 - riaráistí ar bith ar phá dlite a íoc le comhaltaí foirne lúide suim airgid ar bith ar íocadh leo trí íocaíocht iomarcach a fuair siad cheana féin
 - cúiteamh €3,000 a íoc leo i gcúiteamh.

15.26 Chinn an Gailearaí gur chóir na seisear comhalta foirne a fhostú arís i Nollaig 2012. Is iad seo a leanas na costais a bhain leis sin

- Costais dlí — €124,509
- Costais ath-insealbhaithe— €281,426 i.e. riaráistí tuarastail ó dháta na hiomarcaíochta (rinneadh glaníocaíocht nuair a rinneadh íocaíochtaí iomarcaíochta a íocadh cheana féin a chuntasú)
- costais cúitimh — €15,000.

Sa bhreis air sin, tá costais dlí i gceist d'éilitheoir amháin atá in aighneas faoi láthair. Táthar ag súil le réiteach réamhshocraithe roimh dheireadh 2013.

15.27 Dár leis an nGailearaí, mar gheall ar chomhaltaí foirne a d'imigh ina dhiaidh sin, tá na comhaltaí foirne a fostaíodh arís ag teastáil sa Ghailearaí agus tá siad fostaithe go táirgiúil.

Conclúid

15.28 Thabhaigh an Gailearaí caiteachas de thart ar €420,000 maidir le hathshuíomh na seisear Freastalaí Slándála, riaráistí tuarastail don tréimhse cúig mhí déag tráth a rinneadh na freastalaithe iomarcach san áireamh. Tá costais fadtéarmacha ann don Stát freisin ó tharla gur thabhaigh na fostaithe seo freisin cearta pinsin ó thús na gconarthaí.

15.29 Tagann saincheisteanna maidir le conarthaí tréimhse éiginnte chun cinn freisin in áiteanna eile san earnáil phoiblí. Is saincheist áirithe í seo maidir le fostaithe san earnáil oideachais tríú leibhéal.